

Forarbeid

TRE BIBLIOTEK

Høst 2012.

Anne Gjesdal Bjørndal & Fredrik Martens Onarheim

Veiledere: Fredrik Shetelig og Ole Møystad

**“Å FORESTILLE SEG NYE VERDENER,
GODE SOM DÅRLIGE, ER EN KREVENDE
OPPGAVE SOM STILLER STORE KRAV TIL
SYSTEMATIKK, EVNE TIL Å HÅNDBERE
KOMPLEKSITET, OG IKKE MINST EN
VILLIGHET TIL Å SKAPE NYTT”**

*- Jan Erik Karlsen og Erik F. Øverland
i boken “Carpe Futurum!”*

Innhold

Overordnet

- s 3 problemstilling
- s 4 oppgaven/ motivasjon
- s 5 metode

Hvordan

- s 6-11 fremgangsmåte
- s 12-13 arbeidsoversikt
- s 14-15 Tidsplan høst

Rammeverk for oppgaven

- s 16 oversikt over scenario
- s 17 Kort tekst om hvert scenario
- s 18-19 Scenario A: forum
- s 20-21 Scenario B: arkiv
- s 22-23 Scenario C: kunnskapshus

Korrigerings

- s 26 Korrigerings av forarbeidet

- s 27 Referanser

Problemstilling

Hvordan er et bibliotek i Trondheim om 50 år?

Vi vil ved hjelp av scenariometoder se for oss tre alternative samfunn i 2060, og tegne et bibliotek inn i disse tre virkelighetene. Vi vil i arbeidet vårt fokusere mest på utslagene det gir i bygningens program, romforløp og brukergrupper.

Oppgaven er å utarbeide funksjons-/romprogram, velge tomter i Trondheim og prosjektere et skisseprosjekt i hvert scenario.

Oppgaven/motivasjon

I oppgaven ønsker vi å trene oss på å sette oss inn forhold som er forskjellige fra dagens situasjon. Vi velger oss en oppgave som springer ut av scenariometoder, men som løses som tre konkrete prosjekteringsoppgaver.

Hvorfor ikke bare lage ett scenario og ett bibliotek? Vi vil undersøke hvordan tendenser i dag kan få forskjellige utslag. Forarbeidet består i å detaljere tre fremtidsscenarioer, og diplomoppgaven blir en øvelse i å vise deres påvirkning på en funksjon; biblioteket.

Biblioteket er en funksjon som lett kan ta opp i seg endringer i samfunnet, og speiler disse endringene på en tydelig måte.

Forarbeidet skal levere rammene og spillerommet slik at hele diplomhalvåret kan brukes på prosjektering. Det vil si programmering, konseptutvikling, modellering og visualisering av prosjektene. Det er viktig at rammene er relevante. Det betyr at scenarioene må ta stilling til byutvikling, forholdet mellom informasjon og kunnskap og det trykte mediets eksistens.

Vi håper at vårt bidrag som arkitekter kan være å vise muligheter, fremfor å advare og peke på begrensninger. Vi må klare å kommunisere forskjellige forslag gjennom gode tegninger, fantasi og humor.

**“ FREMTIDSEBLER (...) FÅR FREM
DET KARAKTERISTISKE VED EN
SITUASJON, DET VESENTLIGE VED
ET PROBLEM, NETTOPP FORDI
FORFATTEREN FÅR LOV TIL Å
SETTE SAKEN PÅ SPISSEN, UTEN
SIDEBLIKK TIL REALISTISKE
KRAV OG HVERDAGSLIGE
SELVFLGELIGHETER. “**

*- Bing og Bringsværd om science
fiction-litteratur i boken "Minner om Fremtiden"*

Metode

Vi bruker fremtiden som metode. Verktøyene vi har til å tegne og modellere, rommene vi ser for oss, materialene og standardene vi bruker, hører til nåtiden. Derfor blir nødvendigvis våre tre “nye” bibliotek en variant av biblioteket slik vi allerede kjenner det, men styrt av andre parameter.

Det betyr at oppgaven også kan leses som en analyse av funksjonen *bibliotek*.

I de fleste tilfellene der scenariometoder blir brukt for å undersøke mulige fremtider for en organisasjon eller noe liknende, er det representanter for organisasjonen som forsøker å finne ut hvordan de kan utvikle seg for å tjene mer, forbli relevante eller overleve en krise.

Det viktigste for oss i forarbeidet er å lage tre inspirerende situasjoner som gir tydelige rammer å spille mot.

**“IN 50 YEARS EVERY STREET IN LONDON
WILL BE BURIED UNDER NINE FEET OF
MANURE”**

- *Times of London, 1894*

**“DET VIKTIGSTE ER IKKE Å GJETTE RIKTIG,
MEN Å GJETTE INTERESSANT”**

- *Jan Erik Karlsen og Erik F. Øverland
i boken “Carpe Futurum!”*

Fremgangsmåte

Innledende arbeid

Litteratur:

Vi lar oss indirekte inspirere av friheten fremtidsfabler (science fiction) benytter for å kommentere noe i dag. Litteratur vi tar i bruk mer direkte, er teori rundt scenariobygging og fremtidsforskning i tillegg til teori om bibliotekets historie og rolle i byutviklingen.

Referanseprosjekt:

Ved å studere et eksisterende bibliotek etablerer vi et nullpunkt å diskutere de nye situasjonene ut fra, både under arbeidet og til slutt. Vi har valgt Helen og Hards nye bibliotek i Vennesla, som er et på mange måter konservativt og "stivt" bibliotek i ny og moderne drakt. Vi kommer til å besøke bygget i løpet av sommeren, før vi setter i gang med oppgaven.

Samtale:

Dokumentere diskusjon med hverandre, veiledere, medstudenter og viktige ressurspersoner, som

- Berit Nygård Skillingsaas (bibliotekssjef Trondheim folkebibliotek)
- Jan Erik Karlsen (Professor, UiS, Change Management/ Industrial Economics, forfatter av boken "Carpe Futurum")

Bibliotekshistorie:

Vi har lest og satt opp en grov oversikt over biblioteks- og informasjonshistorie. [Vedlegg 1.](#)

Bakgrunn for scenariometoder

Gjennom forarbeidet har vi merket oss disse scenarioteknikkene:

Delphi:

Gjentatte runder spørreskjemaundersøkelser på utvalgte deltagere.

Paneler:

Stille spørsmål og sette igang diskusjoner i et panel bestående av eksperter eller lekmenn.

Tendenser/ trendspotting:

Fremskrivning av historiske data, enten lineært eller manipulert av variabler.

SWOT:

Gjennom å lage et kryss hvor hver retning er en kvalitet; f.eks strenght vs weakness og opportunity vs threat kan vi kartlegge hendelser og på en enkel måte måle dem mot hverandre.

Tilbakeskriving:

Går kort fortalt ut på å først skape et hvilket som helst scenario, for så å skrive seg tilbake i historien til nåtiden.

Teknikkene er hentet fra boken *Carpe Futurum!*

Anvendte scenariometoder

Vi jobber med SWOT, tendenser og tilbakeskrivning når vi utvikler scenarioene. Vi finner at disse teknikkene gir oss nok frihet, samtidig som de gir oss mulighet til å argumentere for scenarioets relevans. Først diskuterer vi fremtiden uavhengig av biblioteket. Underveis i prosessen fokuserer vi mer og mer inn på relevante utfall for biblioteket, og utarbeider tre frempek. For å gjøre disse scenarioene mer tilnærmet benytter vi tilbakeskrivning.

I diplomsemesteret

Funksjonsprogram:
Vi vil starte med å se på hvilke funksjoner biblioteker i dag inneholder, og vurdere dem opp mot scenarioene. Scenarioene vil også lage nye premisser som krever nye funksjoner. Dette blir grunnlaget for å etablere et funksjonsprogram for hvert scenario.

Tomt og tomteanalyser:
Denne oppgaven vil ikke resultere i realistiske prosjektforslag for trondheims neste bibliotek. De prosjekterte alternativene vil heller brukes i en diskusjon om biblioteket. Det ligger derfor til rette for en større frihet til å velge en tomt som styrker formidlingen av oppgaven. Vi velger på grunnlag av

scenarioene vi har laget, programmets innhold, størrelse og brukere. Tomtene vil bli analysert med tanke på volumene programmet krever.

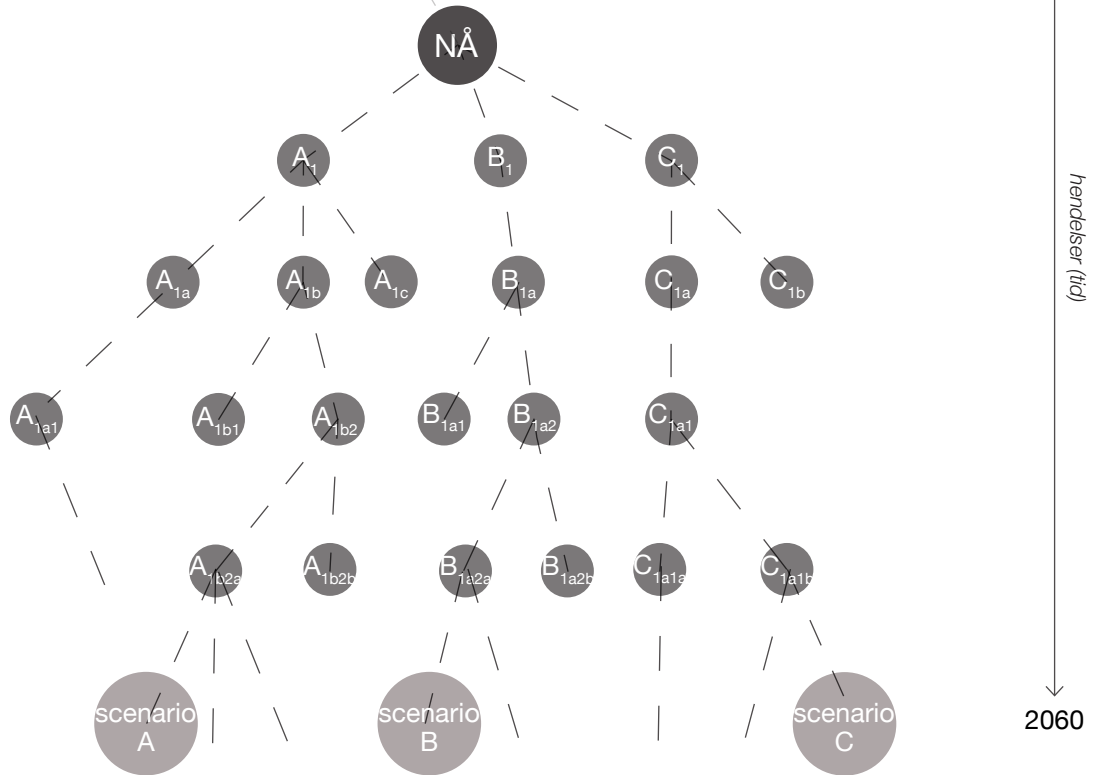
Prosjektering:

Gjennom diplomsemesteret vil vi bruke blyantskissen som samtaleverktøy, i kombinasjon med fysiske modeller og datamodeller. Underveis vil vi kontinuerlig revurdere funksjonsprogrammet. Målet er å ende opp med tegningsmateriale på et nivå som tilsvarer et konkurranseforslag i alle tre scenarioer.

Formidling:

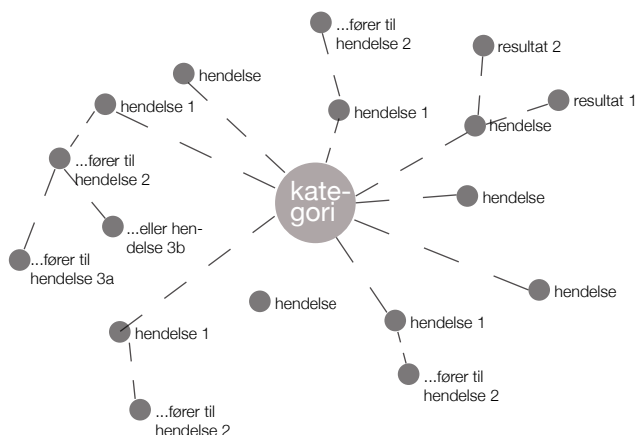
Det er viktig for oss at produktet er lett å leve seg inn i, ikke bare for arkitekter. Da må det formidles på en lett lesbar måte. Hovedfokuset vårt blir på rom og overganger. En 3D-modell behandlet i Photoshop kan vise stemninger på en lettfattelig måte. Fysiske modeller, aksonometrier og snitt illustrerer også romlige sammenhenger godt. Plantegningen vil brukes hovedsaklig som et referanseverktøy.

Steg-for-steg

1) Skjematisert fremstilling av veien mot scenarioet.

I arbeidet diskuterer vi hendelser som drivkraft for forandring. Årstall er mindre relevant, men for å formidle scenarioene på en enkel måte bruker vi årstallet 2060 som eksempel.

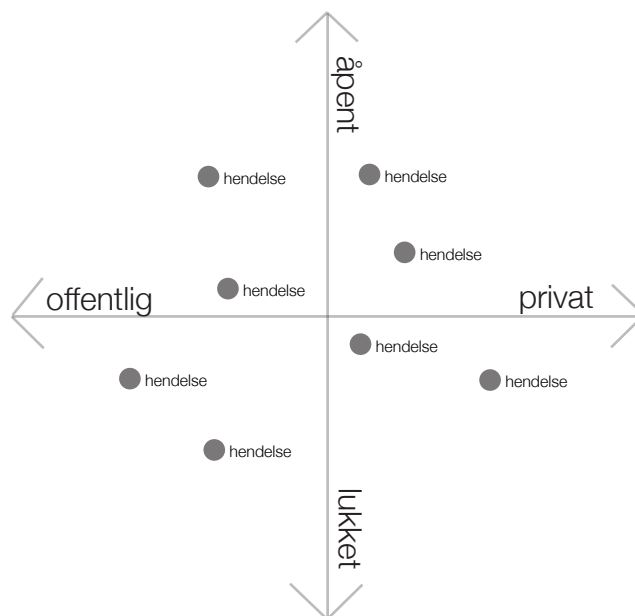

2) Tankekart

Kategorisering av temaer, hvor vi bruker fantasien til å sette opp forskjellige forslag til ting som kan skje i fremtiden. Helt fri idéutkasting, ingen sensur.

På grunnlag av bøker vi har lest, filmer vi har sett, rapporter vi har kjennskap til, advarsler og forvarsler om fremtiden og en god dose fantasi, ser vi for oss et spekter av hendelser som kan inntreffe i fremtiden. Vi skriver det ned og plasserer det på scenariokryssdiagrammet vårt. Denne delen av prosessen har ikke vært spisset inn mot temaer som er relevante for biblioteket. Målet for denne øvelsen er å skape et grunnlag for neste øvelse, nemlig SWOT.

Vedlegg 2.

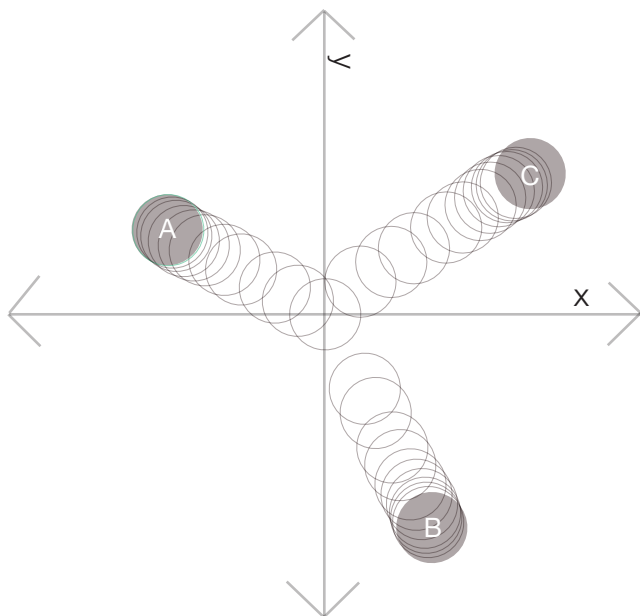
3) SWOT-analyse

Et utvalg av hendelser blir med videre inn i prosessen, og vurderes mot hverandre i et SWOT-kryss. Nå er funksjonen (bibliotek) og stedet (Trondheim) satt som premisser. Aksene i krysset (offentlig vs privat, lukket vs åpent) er overordnede tema vi mener er relevant å diskutere med tanke på biblioteket.

Vi gjentar denne delen flere ganger, gjør nye utvelgelser, tillegg og omrokkeringer.

Målet med denne øvelsen er å finne sammenhenger mellom hendelsene/utfallene.

Vedlegg 3.

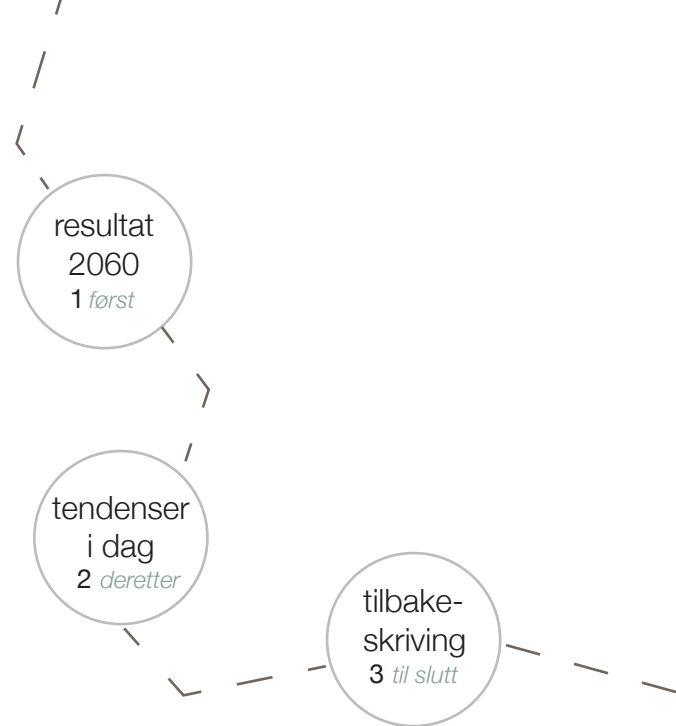
4) Tydeliggjøre kryss

Vi er ute etter tre grupper av hendelser som drar i hver sin retning, slik at vi kan se for oss en forenklet modell som denne.

Vi tydeliggjør forskjeller mellom de tre gruppene hendelser, og organiserer disse i hvert sitt scenario, A, B og C.

Målet med denne øvelsen er å trekke ut tre tydelige og lett adskillelige scenarioer som kan stå alene; men blir enda mer interessante i sett sammenheng med hverandre.

Se side 17.

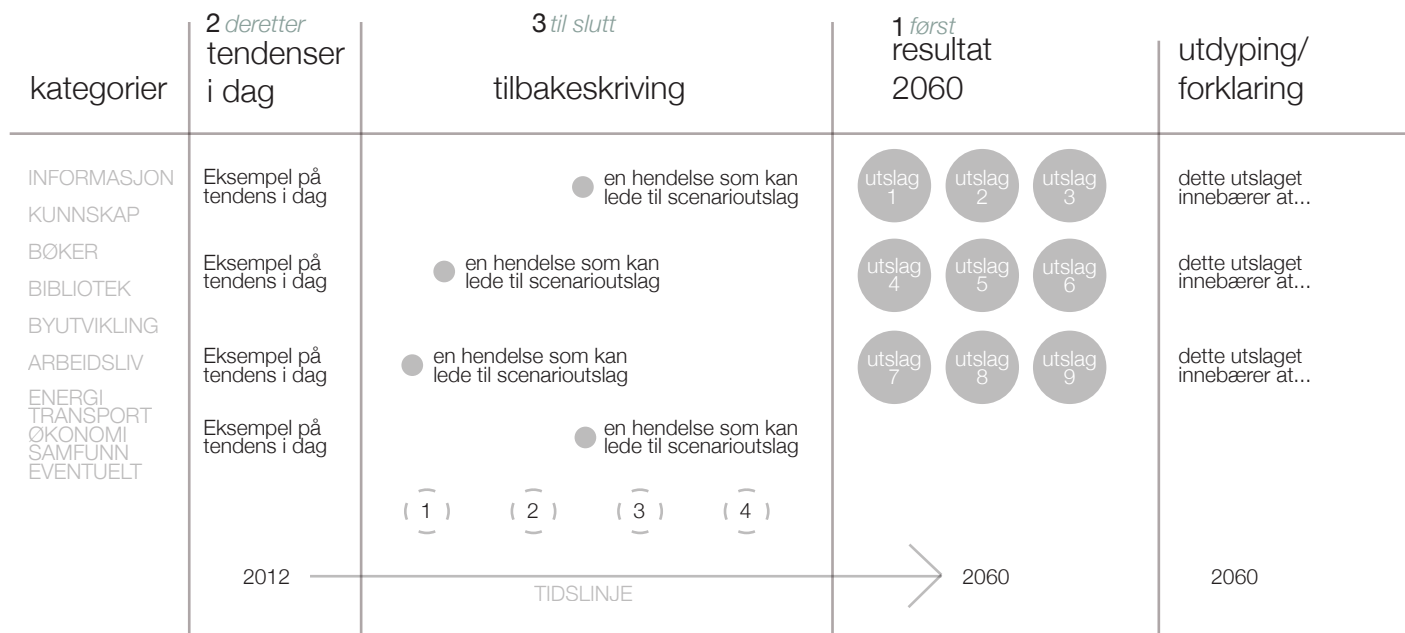

5) Fra 2060 til 2012

1: Vi plasserer utfallene vi fant i SWOT-øvelsen som resultater på høyre side av en tidslinje (se neste side)

2: Vi finner så tendenser vi kan se i dag, som kobler seg på utfallene vi fant i forrige runde. Tendensene plasseres på venstre side av tidslinjen.

3: For å formidle et mulig hendelsesforløp fra i dag til 2060 bruker vi tilbakeskriving. Ved å koble tendensene sammen med resultatene argumenterer vi for utfallene i 2060.

På denne måten leser vi hvilke tendenser vi kan se i dag, og hvordan de kan ende opp i det gitte scenario.

Målet med denne øvelsen er å formidle scenarioene på en lett lesbar måte, samtidig som at vi argumenterer for hvorfor de er relevante.

Denne metoden gir oss et balansert forhold mellom kreativ frihet og faktiske forhold som kan understøtte valgene vi tar.

Vi har valgt oss seks stikkord vi ser på som spesielt viktige for å klare å tegne inn bibliotek i scenarioene: informasjon, kunnskap, bøker, bibliotek, byutvikling og arbeidsliv.

I tillegg har hvert scenario noe som vi har valgt å kalle hjelpekategorier, det vil si andre faktorer som er spesielle for scenarioet og kan hjelpe med å sette fart på prosjektet i en viss retning. Disse er energi, transport, økonomi og samfunn.

Se side 18-25.

TIDSPLAN

MÅL

ESSAY

FORARBEID

startboks

problemstilling

tomter

Metode

Litteratur

Film

Program

Avgrensning

Scenariobygging

PERIODE
TIDSANDEL

H11
10 %

V12
20 %

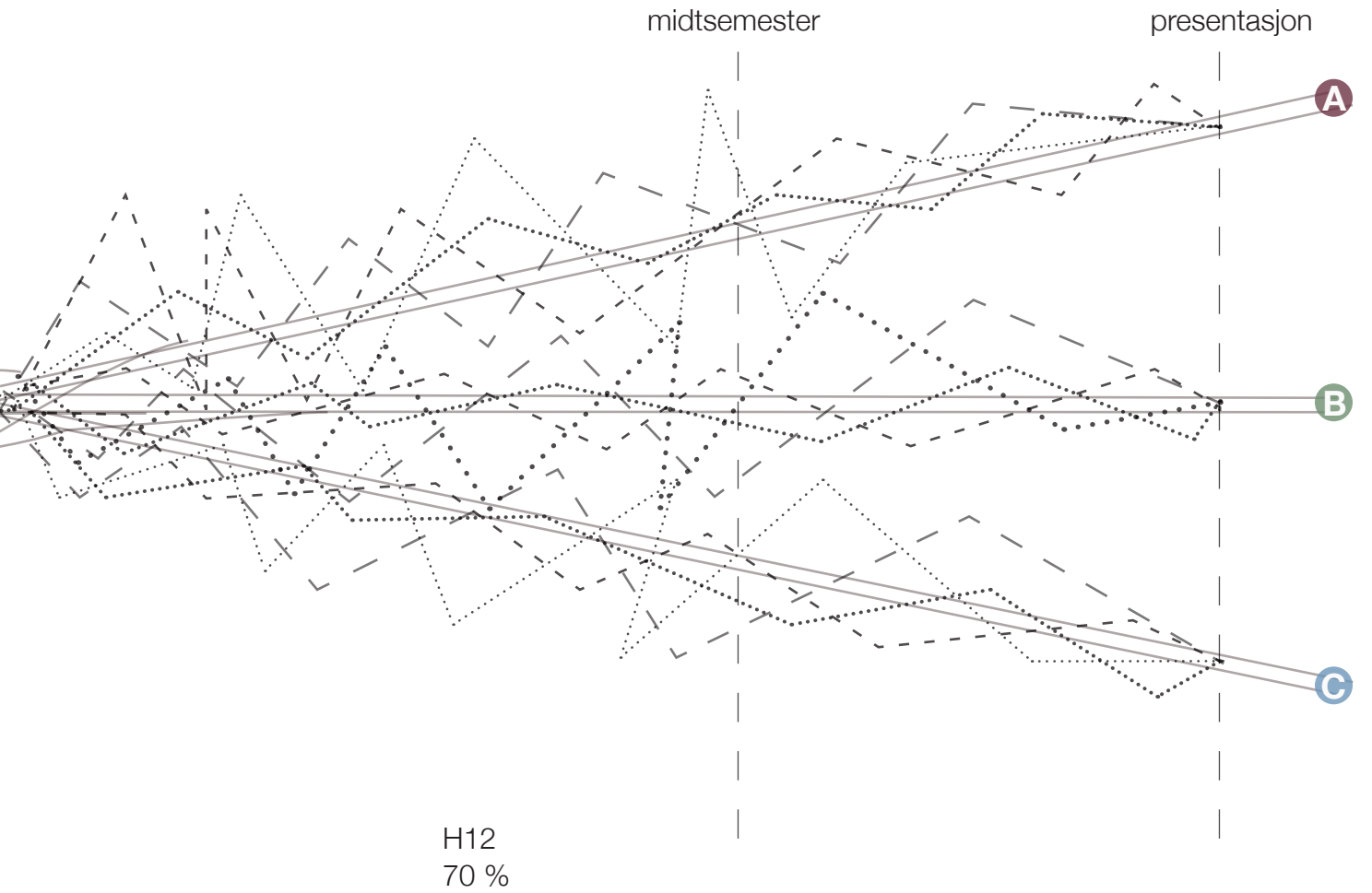
25-05-12
forarbeid
til veileder

Sommer
Case study
Vennesla

13-08-12
semester-
start

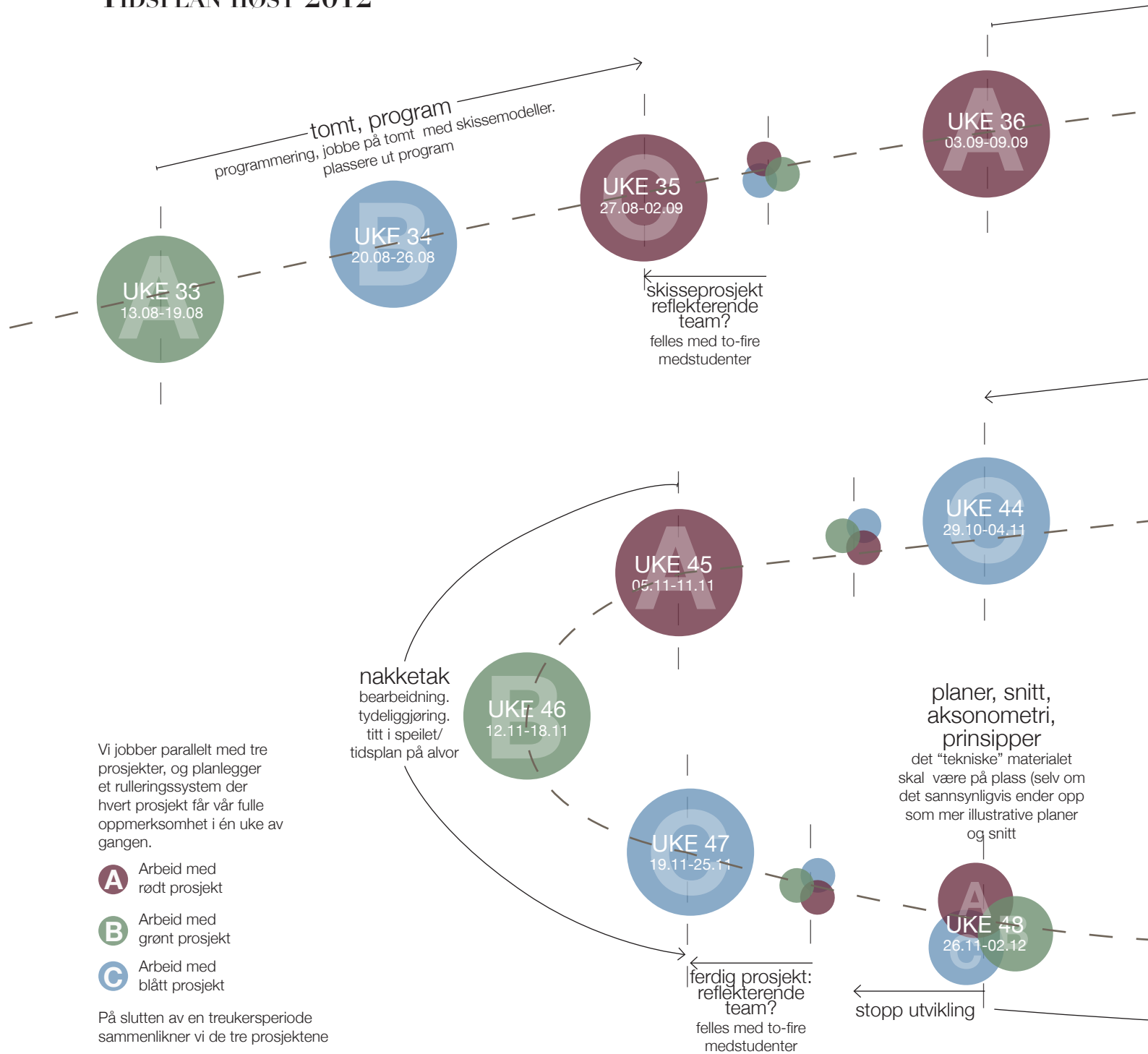
- - - - - konstruksjon
 rom
 sted
 - - - - - bruk

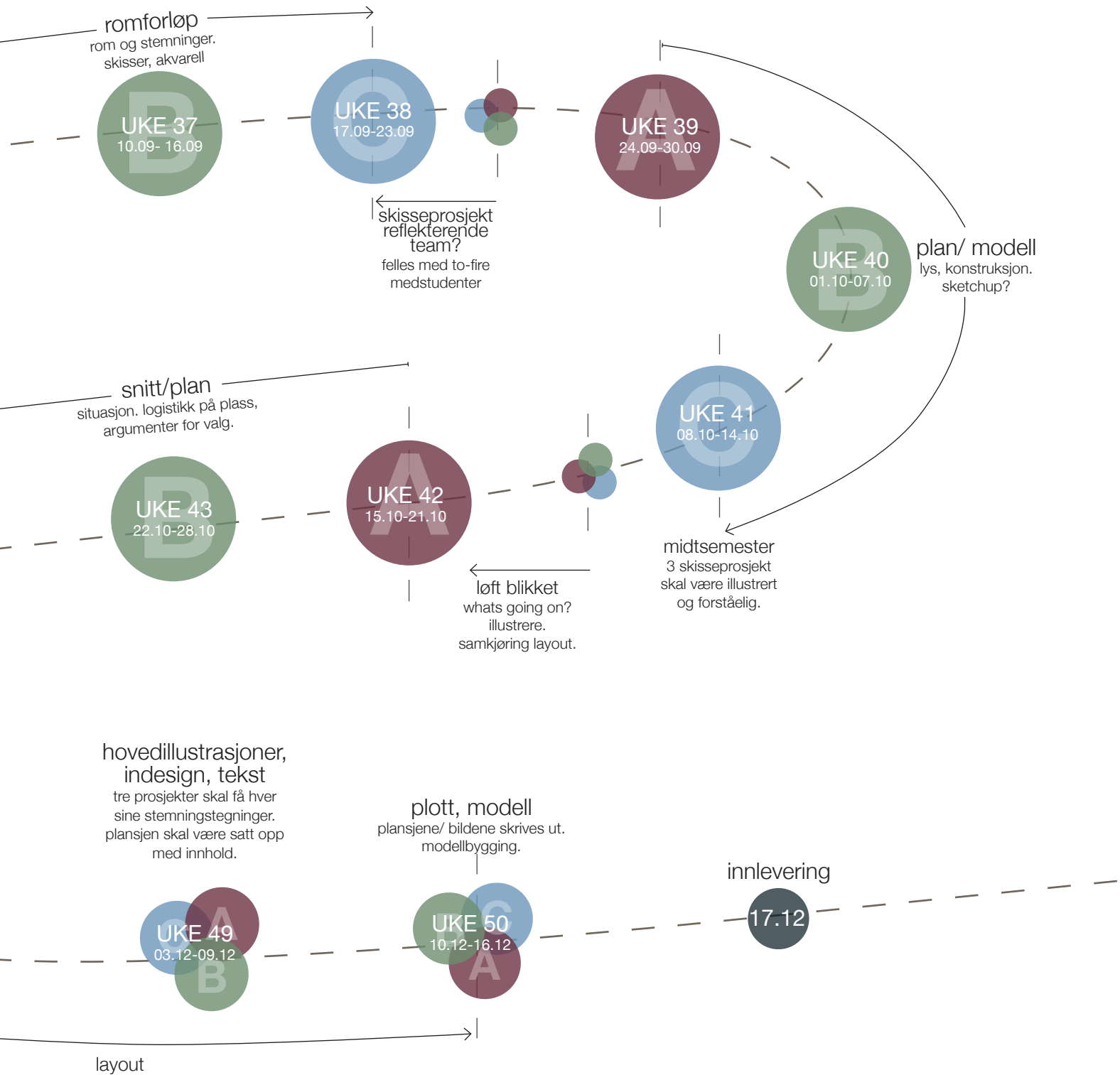
DIPLOMOPPGAVE

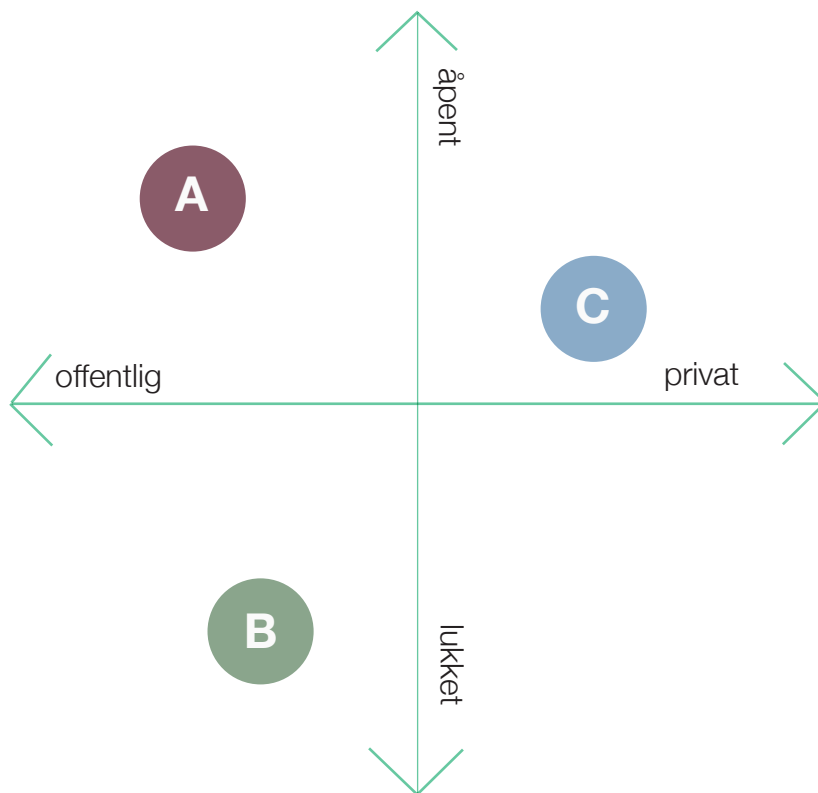
26-11-12 Forarbeid justert, 2 eks	17-12-12 Innlevering oppgave
---	------------------------------------

TIDSPLAN HØST 2012

Oversikt over scenarioene

Kvinne (65) rusler ut av leiligheten sin på Brattøra. Det er en fin dag, og hun bestemmer seg for å ta med moren (97) på forumdebatt. Det er lenge siden sist, og hun vet hvor glad moren er i å diskutere med fremmede. De hopper på bussen. Framme på biblioteket er det mange folk tilstede, men vanskelig å si hvor mange som er der for debatten. De fleste virker som om de bare sitter og slapper av, snakker eller jobber med noe. Etter at de sluttet å låne ut bøker har det blitt enda hyggeligere her.

Kvinne (40) er irritert. Hun finner ikke fram til informasjonen hun trenger. All denne "kunnskapen" på internett, men ingen måte å vite om hun bruker en sikker kilde. Før kunne man stole på nettet. Det virker slitsomt, men hun bestemmer seg for å ta en tur på arkivet. Det er lenge siden hun har vært på biblioteket og hun gruer seg litt. Resepsjonistene er alltid så stive. Heldigvis vet hun akkurat hva hun ser etter. Det er godt å sitte der og lese i fred og ro, når man først har gått dit.

Mann (28) våkner. Det er søndag, og klokken er ti. Han bestemmer seg for å ta en tur på kunnskapshuset. Han har ikke angret et sekund på medlemskapet han kjøpte, det er utrolig praktisk å ha kontor og arbeidsplass tilgjengelig når han trenger det. Perfekt for en selvstendig næringsdrivende som ham selv. I tillegg har han all verdens litteratur og media i nærheten, ferdig sortert og utvalgt, noe som gjør det mye lettere å finne interessant kunnskap.

**“DET FINNES INGEN TING SOM ER
SÅ FREMTIDSRETTET OG SOM BAK
SIN FASADE AV GAMLE IDEALER
TILBYR EN SÅ SAMFUNNSBYGGENDE
KRAFT.”**

*- Erling Dokk Holm om bibliotek i artikkelen
"Biblioteket bygger byen", DN, 21.02.2011*

**“ IF YOU ABSOLUTELY POSITIVELY
HAVE TO KNOW, ASK A LIBRARIAN“**

- The American Library Association

**“HERE IS WHERE PEOPLE,
ONE FREQUENTLY FINDS,
LOWER THEIR VOICES
AND RAISE THEIR MINDS”**

- Richard Armour

**“ BIBLIOTEKETS FIRE UNIVERSER:
LÆRING, OPPLEVELSER, DELTAKELSE
OG SKAPING“**

*- Fra den danske rapporten "Folkebibliotekene
i Vidensamfundet" (2010)*

hoved- kategorier

tendenser i dag

tilbakeskriving

INFORMASJON

Bøker blir mindre viktig som informasjonskilde

● Fysiske bøker billige; lettere å kjøpe enn å låne

● Publisering alt for enkelt; bokflom.

● Mottilak: Ekstraavgift på papir (miljøavgift)

KUNNSKAP

Mye informasjon tilgjengelig på nett

● Søkesystemer på nett blir enda mer effektive.

BØKER

Biblioteket får færre brukere per innbygger.

● Færre bøker lånes på biblioteket

● Biblioteket selger boksamlingen, satser kun på digital.

● Bibliotekets hovedformidling skjer via internett.

BIBLIOTEK

BYUTVIKLING

Økt befolkning.

● Økte byggehøyder. Ny midtbyplan.

● Fortetting i villastrøk. Mer blanding i bosetningsmønstre.

● Økt innvandring fra utland og bygd til Trondheim.

ARBEIDSLIV

Utbygging på brattøra og nyhavna.

2012

1

2

3

hjelp- kategorier

ENERGI

Mye forskning på nye materialer.

● Produksjon av nye materialer blir billigere; større valgmuligheter for hvert prosjekt.

TRANSPORT

ØKONOMI

“Mer demokrati, mer åpenhet”

● Rådhuset mer tilgjengelig. Alle er invitert til åpne politiske møter.

SAMFUNN

Flere ensomme.

● Folk inngår færre medmenneskelige forhold; “hva er vitsen?”

● Internettliv viktigere enn virkelig liv.

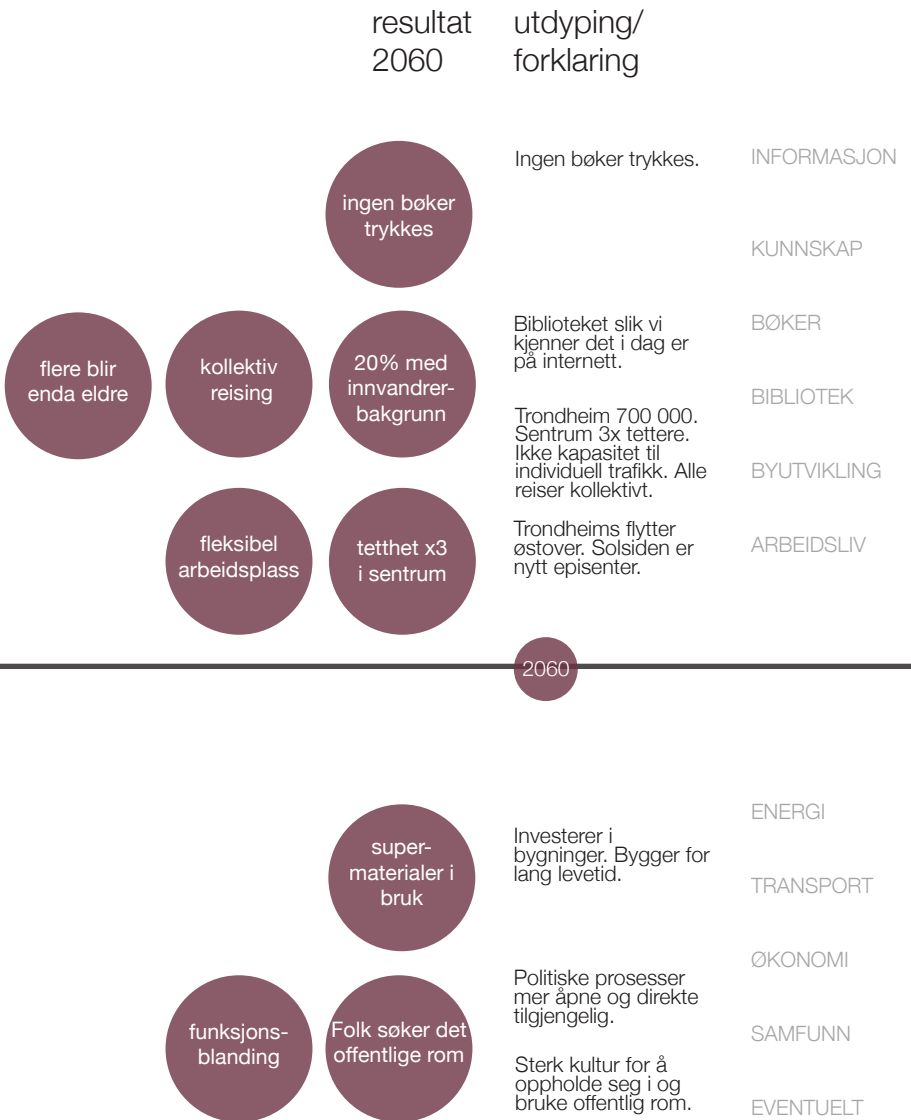
EVENTUELT

● Ingen vits i å printe bøker.

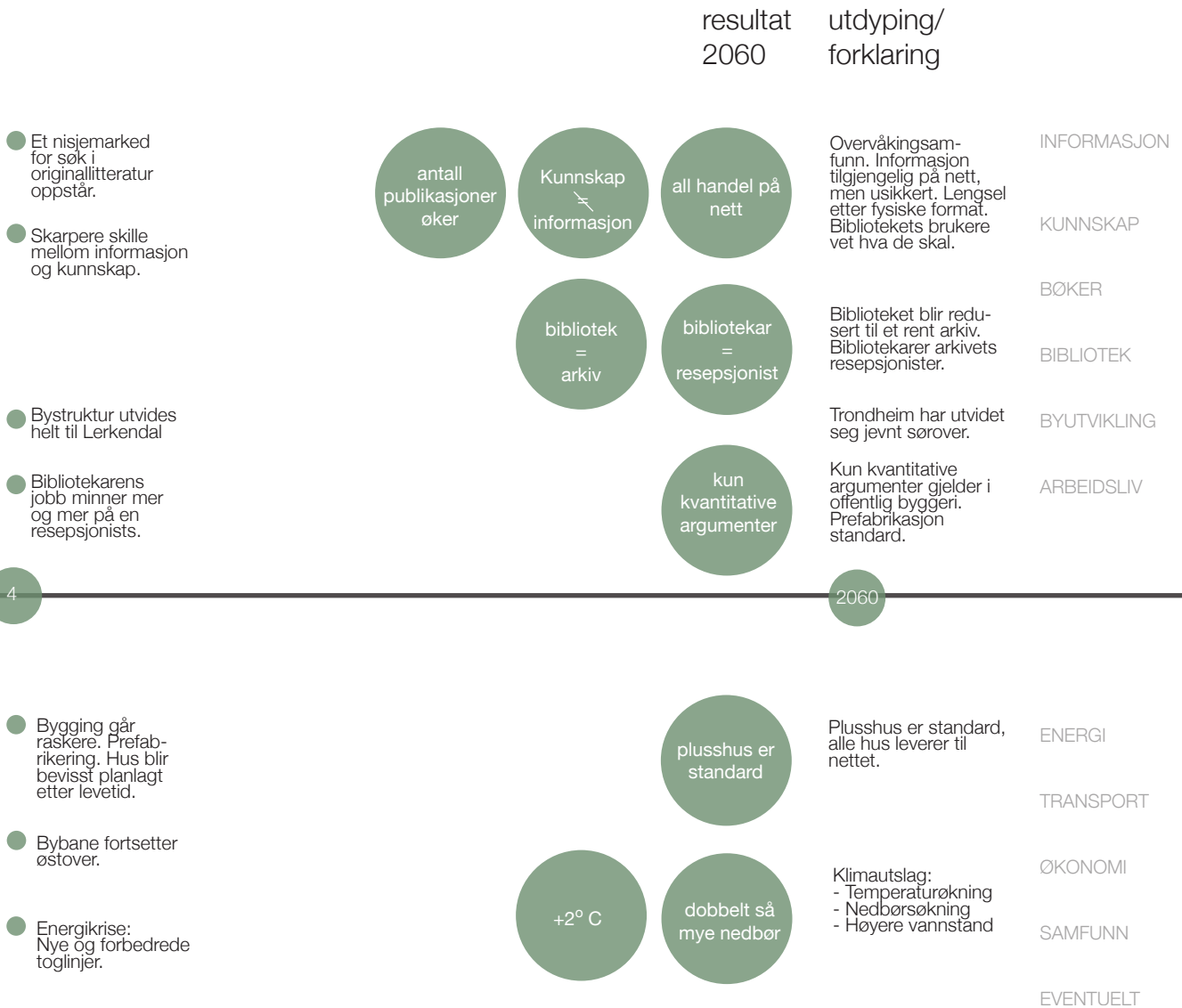
● Vant til å bo tett. Mer markante bygrenser.

● Gjennomsiktig isolasjon er hyllevare, voldsomme spenn, er økonomisk forsvarlig, glass isolererer ned mot U-verdi 0,8.

● Motreaksjon!

hoved-kategorier	tendenser i dag	tilbakeskriving		
INFORMASJON	Overvåkning på internett, brukes i politietterforskning. PIPA/CISPA reduserer delefriheten. Nettjenester tar opp konkurransen med servicesektoren. Datalagringsdirektivet vedtatt. Informasjonsovervelde.	● Skepsis til internett. Mindre deling av informasjon, bilder etc. Flere formelle tjenester.	● Mindre kriminalitet. Jobsøking / vikartjenester på nett.	● Reserverte folk, skeptisk til systemer. Informasjon på nett privatiseres, reklamefinansiert.
KUNNSKAP				
BØKER				
BIBLIOTEK	Bøker blir mindre viktig som informasjonskilde.	● Staten tar ikke lenger ansvar for det sosiale aspektet på biblioteket		
BYUTVIKLING	Fortetting sørover mot Lerkendal.			● Trondheim utvider seg sørover mot Sluppen.
ARBEIDSLIV	Staten tar ansvar for det som kan kvantifiseres.	● Standardiseringsregime. Regelstyrt byggebransje.	● Nedbemanning i offentlig sektor.	● Maler beskriver hvordan alt skal gjøres.
	2012	1	2	3
hjelpe-kategorier				
ENERGI	Plusshus er trendy.	● Større bevissthet rundt eget forbruk.	● Nytt strømnnett. Hus kan levere til nettet.	● Vrakpant på gamle hus. Premiering for dem som vil kvitte seg med sitt gamle energisluk og bygge nytt.
TRANSPORT			● Bybane fra sentrum til Lerkendal.	
ØKONOMI				
SAMFUNN	Varmere vintre	● Klimaskepsis	● + 1 grad. Mer nedbør.	● Hyppig flom i Nidelven. Beregne større snølast (våtere snø).
EVENTUELT				

hoved- kategorier

tendenser i dag

tilbakeskriving

INFORMASJON

Vanskelig å finne god informasjon. Internett er uoversiktlig og overflommes av informasjon.

● Google kuraterer basert på reklameinntekter.

● Det skapes en deling: De som klarer å finne frem i informasjonen, og de som ikke klarer det.

● Det som er populært: Lett å få tak i på internett, resten: Vanskelig å finne

KUNNSKAP

BØKER

Billige bøker, konkurranseutsatt bibliotek

● Privatisering av biblioteket

● Bibliotekarer er nødvendige som kunnskaps-kuratorer

BIBLIOTEK

BYUTVIKLING

Trondheim utvides

● Fortetting light

● Privat boligmarked.

● Jevn befolknings-økning

ARBEIDSLIV

Mange vil starte for seg selv

● Enklere å starte enmannsforetak.

● Laptop er alt man trenger i arbeidsdagen.

● Datatid + møtevirksomhet

2012

1

2

3

hjelpe- kategorier

ENERGI

● Trondheim sprer seg øst og nord.

TRANSPORT

ØKONOMI

Individet > samfunnet

● Bosettingsmønster spredt som i dag.

● Storstilt privatisering. Ingen investering i kollektivtrafikk.

SAMFUNN

Mindre industri, Serviceyrker for alt. Personlig trener, hundepasser

EVENTUELT

- Internett har det meste, men er upålitelig.

- "Kunnskapselite". Biblioteket kuraterer et tilbud for de innvidde. Nytt system, lett å finne fram

- Oppstår behov for leie av arbeidsplasser, møtelokal.

4

resultat
2060

utdyping/
forklaring

Biblioteket spesialiseres på kunnskap, retter seg mot "superbrukere".

Bøker er fremdeles viktig, likestilt med andre media. Lett å finne frem i alt.

Bibliotekarer gjør jobben, betalende brukere skummer fløten. Skarpere skille mellom kunnskap og informasjon.

Trondheim vokser

Flere privatbedrifter. Øyeblikkskontorutleie. Drop-in tjenester.

INFORMASJON

KUNNSKAP

BØKER

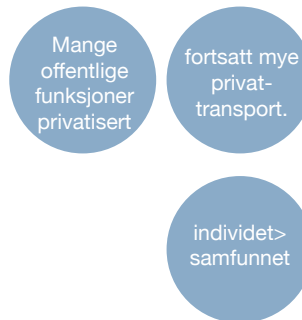
BIBLIOTEK

BYUTVIKLING

ARBEIDSLIV

2060

- Stortilt privatisering. Ingen investering i kollektivtrafikk.

Privatbilisme.

De fleste tjenester er privatisert.

ENERGI

TRANSPORT

ØKONOMI

SAMFUNN

EVENTUELT

Korrigering av forarbeidet

24.11.12

I løpet av diplomarbeidet har vi undersøkt biblioteket i lys av flere metoder enn scenarioteknikker.

Semiotikk har hjulpet oss å se biblioteket fra andre vinkler, og å styrke egenarten til de tre prosjektene våre. Undersøkelsene har i hovedsak dreiet seg om å klarlegge balansen mellom de tre konseptene våre, og finne ordene og stemningene som karakteriserer hver av prosjektene.

Vi hadde ingen anelse om hva vi kom til å ende opp med da vi startet, så det har vært viktig å ha en tydelig metodikk når vi har jobbet. Verktøy vi har tatt i bruk for å lage rom i hvert prosjekt, som isovist, storyboards, actor-network-theory og diagrammer over bevegelsessystemer, har vært viktige i prosessen for å finne fram til konsepter og arkitektur.

Rytmen i arbeidet har bestått i å sette opp en påstand/ et ord/ et ledebilde, for så å prosjektere etter dette. Etterpå evaluere vi resultatet og forkaster eller forfølger videre. Deretter setter vi opp en ny påstand. Vi har altså designet i sirkler, og byttet ut/ vektlagt forskjellige ting etter tur. Program, tomt, tektonikk og system er eksempler på baller som har vært byttet ut underveis.

Fremtidsperspektivet og byutviklingsperspektivet har blitt mindre relevant for oppgaven enn vi hadde trodd på forhånd.

Referanser

bøker

Biblioteket i byudviklingen, Casper Hvenegaard Rasmussen, et. al., Danmarks biblioteksforning (2011)

Carpe Futurum, Jan Erik Karlsen og Erik F. Øverland, Cappelen Damm (2010)

Future Shock, Alvin Toffler, Random House (1970)

Megatrends - Ten New Directions Transforming Our Lives, John Naisbitt, Grand Central Publishing (1982)

Minner om Fremtiden, Jon Bing og Tor Åge Bringsværd, Gyldendal Tiden (1991)

The Architecture of Knowledge: The Library of the Future, Huib Haye van der We (2010)

Sokrates og sjøpungen, Bjørn Vassnes, Margbok (2011)

Rolex Learning Center, Fransesco Della Casa, EPFL press (2010).

OMA: Seattle Public Library, Michael Kubo, Actar (2005)

internett

<http://www.futurelibraries.info/content/> scenarioer om fremtidens bibliotek lagd av British Library m. fl.

<http://www.imaginarymuseum.org/Bibliomania/BibliomaniaReference.html> illustrert bibliotek- og informasjonshistorie.

http://www.bibliotekogmedier.dk/fileadmin/publikationer/rapporter_ovrige/folkebib_i_vidensamfundet/pdf/Folkebib_i_videnssamf.pdf Rapporten "Folkebibliotekene i Vidensamfundet" (2010)

<http://www.mh.no/forskning/Medieoppslag/Biblioteket-bygger-byen/>
Erling Dokk Holm om bibliotek i artikkelen "Biblioteket bygger byen", DN, 21.02.2011

folk

Berit Nygård Skillingsaas (bibliotekssjef Trondheim folkebibliotek)

Jan Erik Karlsen (Professor, UiS, Change Management/ Industrial Economics, forfatter av boken "Carpe Futurum")

Rodeo Arkitekter, og deres "Metodar for Scenariobygging". (Anders og Jo Ese)

film

De fem benspænd, Jørgen Leth og Lars von Trier, Zentropa Real ApS m.fl. (2003)

